

SANT BERNAT CALBÓ, MONJO CISTERCENC*

per Maur ESTEVA I ALSINA

Santes Creus era un monestir cistercenc, com el de Poblet, i probablement Bernat Calbó hi entrà perquè està situat en el Camp, més a prop de casa seva, mentre que Poblet es troba a la Conca i, en aquell temps, les distàncies eren més grans i la projecció d'ambdós monestirs no era encara la que després assoliren.

Si la tradició monàstica no s'hagués interromput en els dos monestirs, o, almenys, també Santes Creus s'hagués repoblat de monjos, ells ocuparien el nostre lloc avui. Dissortadament, però, solament Poblet és continuador de la tradició monàstica que sant Bernat Calbó visqué, i de la qual us parlaré.

Quan ell entrà a Santes Creus, feia 63 anys que s'havia fundat aquell monestir i no tenia pas encara l'actual configuració arquitectònica i el monestir de Cîteaux del qual en sortí l'orde cistercenc, fundat el 1098, solament comptava amb 116 anys de vida. L'orde cistercenc representava un «aggiornamento» de la regla de sant Benet. Potser, més que posar-la al dia pel que fa a adaptacions, volia ésser un retorn a una més literal observança d'ella. Bàsicament, Santes Creus i Poblet també venien a ésser monestirs benedictins, però en la manera d'interpretar i viure la regla de sant Benet seguien el corrent sorgit en el monestir francès de Cîteaux, Cister. I d'aquí ve el nom de cistercencs, com l'orde s'hauria pogut anomenar dels santescreuins o dels pobletans si el moviment s'hagués iniciat en aquests monestirs, suposant que ja haguessin existit com a benedictins negres. Per tant, doncs, un monestir bàsicament benedictí, però de tradició cistercenca, que era la que llavors comptava amb més de 800 monestirs escampats arreu d'Europa. Un monestir de moda amb una regla del segle VI-VII; un monestir benedictí de tradició cistercenca i això volia dir: retorn a la regla de sant Benet, expurgant, de la manera de viure-la, les incrustacions que se li havien enganxat durant els 400 anys que ja portava de rodatge.

En les dades biogràfiques de sant Bernat, tal com ens les dona Eufemià Fort, trobem les fites següents:

| | |
|-------------------|---------------------------|
| Als 35 anys Crisi | 1222 No és prior |
| 18.5.1214 Novici | 1226 Abat de Santes Creus |
| 3.1.1219 Prior | 1233 Bisbe de Vic |

* Text parcial del parlament que pronuncià l'abat de Poblet en la presentació del llibre d'Eufemià Fort i Cogul: Sant Bernat Calbó, abat de Santes Creus i bisbe de Vic, Vilaseca-Salou 1979, al mas Calbó, el 27 d'octubre de 1979.

Què aportava aquell novici a la comunitat de Santes Creus que el rebé i que en aquell moment comptava amb quaranta monjos? Experiència de la vida i cultura. No fem, però, d'això sol, els motius pels quals fos admès i arribà a ésser abat i bisbe.

Cert que en tota vocació, en tota crida, cal veure-hi la combinació de la persona, de les seves forces, de les seves aspiracions, de les seves possibilitats, dels seus dons, dels seus carismes, amb les exigències del món en el qual viu, amb les exigències de l'Església, de la societat, de l'empresa, del partit, dels germans, i, en el cas concret de Bernat Calbó, la combinació de la seva persona, de les seves forces, de les seves qualitats, amb les exigències de la comunitat de Santes Creus.

Les circumstàncies d'ordre natural que formen la vocació —en el cas concret de Calbó, la crisi dels 35 anys i atres esdeveniments— són la trama i l'ordit de Déu, el gran teixidor de la nostra vida, de la vida dels monestirs, de les diòcesis, de l'Església, del món. No hi ha altra intervenció especial per a conèixer si tenim o no tenim vocació.

Ara bé, la combinació de qualitats, dons, ciència i experiència amb les exigències dels 40 monjos de Santes Creus, no fou ràpida. Passaren 12 anys des del seu ingrés i 11 de la seva professió, que llavors es feia passat un any de noviciat i el novici, ja monjo, quedava, per ella, incorporat de per vida a la comunitat. Eren 40 monjos i, per tant, 80 ulls que havien de convergir i de dirigir el seu esguard sobre el nouvingut que, per molt que ens sembli a nosaltres ésser molt dotat i que era una bona adquisició, un bon fitxatge de la comunitat, havia de convèncer a aquesta per tal de combinar els interessos d'aquells monjos que, segur, mirarien més a Bernat Calbó pel seu tarannà de cara endins del monestir, per la seva constància i fidelitat a les obligacions de cada dia, amb el qual adquiriria autoritat moral davant dels seus germans de comunitat, que pel seu prestigi de cara enfora (que són dues coses diferents) i els 11 anys de vida comunitària deurien garantir al convent que podia esperar-se que Bernat Calbó posaria les seves qualitats, els seus dons i virtuts a disposició, no d'ell ni del seu èxit personal, sinó a la disposició dels interessos del monestir, de la comunitat que, en realitat, és la verdadera protagonista de la història del monestir.

I quins foren els interessos dels canonges de Vic per anar a buscar l'abat de Santes Creus per a fer-lo el seu bisbe? Posar fi a les baralles de la mitra de Vic amb els Montcada, amics de Bernat i protectors de Santes Creus? L'acta d'elecció no en diu pas res, encara que això de posar pau no és cap defecte, tot el contrari.

Per què era moderat en tots els seus aspectes, discret, honest, agradable, bastant instruït, tal com diu l'autor del llibre presentat? La vocació, d'on li venia? De dalt o bé del fet de tenir aquestes qualitats? Les qualitats de Bernat Calbó, que enumera l'autor de la biografia, a part dels seus coneixements del dret i de la vida, estan de ple en la línia de les virtuts, per tant, a nivell de l'esforç, de la lluita per adquirir-les a pols, cada dia, amb constància, en el marc molt concret del monestir de Santes Creus, sota la sola guia de Déu i la pedagogia de la comunitat de monjos que l'engendrà a la vida monàstica fent desplegar les seves virtuts, i que l'acompanyaren també ells a Vic, que, a més de la mitra, li oferí el nou marc on projectar la seva personalitat amb tot el que Santes Creus li havia donat i ell havia adquirit. Un marc feudal com també ho era el de Santes Creus, i per al qual havia fet l'aprenentatge.